

AFP/کنکس

نگاه مرد مسکو به پزشکیان

پیروزی غیرمنتظره مسعود پزشکیان، سیاستمدار اصلاح‌طلب در انتخابات ریاست‌جمهوری اخیر ایران نشان داد که محافظه‌کاران بیش از این قادر به مقاومت در برابر درخواست‌های روبه‌افزایش برای تغییر نیستند. این درخواست تغییر از جمله شامل به‌کارگیری یک سیاست خارجی جدید، عادی‌سازی روابط با غرب و فاصله گرفتن از روسیه می‌شود. از آنجایی که این رای دهندگان ایرانی هستند که خواهان تغییرند و نه نخنگان حاکم، پزشکیان موجب ایجاد مشکلی فوری برای مسکو نخواهد شد. اما احساسات ضدروسی در جامعه ایرانی احتمالاً در آینده نزدیک از بین نخواهد رفت و پیروزی پزشکیان باید برای کرملین به مثابه یک زنگ خطر تلقی گردد. همکاری‌ها با تهران ممکن است در آینده بسیار دشوارتر شود. پیروزی غیرمنتظره پزشکیان پس از آن اتفاق افتاد که طی سه سال گذشته محافظه‌کاران کنترل تمام قوای حکومتی را در اختیار داشتند. زمانی که ابراهیم رئیسی در سال ۲۰۲۱ رئیس‌جمهور شد، به نظر می‌رسید که محافظه‌کاران در رام‌نمودن نظام سیاسی موفق بوده‌اند و تمام کاندیداهای اصلاح‌طلب از حضور در رقابت منع شده‌اند. انتخابات ماه مارس مجلس شورای اسلامی که در آن محافظه‌کاران توانستند ۲۹۰ کرسی پارلمان را از آن خود کنند، به نظر مؤید این نظر بود. اما پیروزی پزشکیان در انتخاباتی که پس از درگذشت رئیسی در حادثه سقوط هلیکوپتر اتفاق افتاد، نشان می‌دهد که نظام سیاسی در ایران همچنان می‌تواند اتفاقات غیرمنتظره را رقم بزند حتی اگر انتخابات در این کشور را نتوان کاملاً آزاد یا عادلانه توصیف کرد. یک اشتباه مرگبار از سوی محافظه‌کاران ناتوانی آن‌ها در کنار گذاشتن اختلافات گروهی و اتحاد حول یک کاندیدای واحد بود. در نتیجه آرای محافظه‌کاران در دوره نخست انتخابات بین سعید جلیلی (۴۰ درصد) و محمدباقر قالیباف (۱۴.۵ درصد) تقسیم شد. به بیان دیگر، اگر محافظه‌کاران کاندیدای واحدی راه میدان می‌فرستادند، می‌توانستند در دور نخست به حد نصاب ۵۰ درصدی لازم برای پیروزی دست یابند. به علاوه، برخی از حامیان قالیباف که بابت کنار نکشیدن از جلیلی مصیبتی بودند در نهایت به سمت پزشکیان متمایل شدند. از بسیاری جهات نتیجه انتخابات یک حقیقت را فاش ساخت: و آن اینکه محافظه‌کاران ایران از یک بحران رهبری رنج می‌برند و دارای اختلافات داخلی عمیقی هستند. از زمان اعتراضات مخالفان در سال ۲۰۲۲ که موجب ایجاد یک بحران مشروعیت گردید، مقام‌های ایرانی در حال بررسی وضعیت برای بازگرداندن اصلاح‌طلبان به رأس امور دولتی بوده‌اند. میزان پایین مشارکت و محبوبیت پزشکیان در مناطق مرزی به‌ویژه در میان کردها و آذری‌ها نیز در پیروزی این کاندیدای اصلاح‌طلب مؤثر بود. با این حال دلیل اصلی پیروزی وی مطالبه برای تغییر بود. نتایج انتخابات نشان داد که حتی کسانی که به حکومت وفادار هستند (مانند سربازان و مقامات) نیز برای تغییر داده‌اند. زمانی که پای سیاست خارجی به میان می‌آید، این درخواست تغییر خود را در مطالبه برای پایان دادن به انزوای ایران نشان می‌دهد. به بیان دیگر: عادی‌سازی روابط با غرب، پزشکیان در طول کارزار انتخاباتی خود صحبت‌های زیادی در این باره مطرح کرد و مانند اصلاح‌طلبان قبلی علناً خواستار روابط بهتر با اروپا و کاهش تنش با ایالات متحده شد.

در عین حال، مطرح کردن «عادی‌سازی روابط با غرب» به عنوان شعار انتخاباتی آسان‌تر از یک برنامه سیاست خارجی واقعی است. حتی اگر این صادقانه خواستار یک مسیر جایگزین باشد، مشخص نیست که آیا این کشور واقعاً می‌تواند در وضعیت موجود از راه رفته برگردد. بزرگترین مشکل تهران تحریم‌های غرب است که طی سال‌های اخیر از نظر وسعت و محدوده پوشش گسترش یافته است. هرگونه تلاش برای احیای توافق هسته‌ای که دونالد ترامپ در سال ۲۰۱۸ از آن خارج شد احتمالاً محکوم به شکست خواهد بود. همچنین مشخص نیست که آیا واشنگتن و اروپا آماده برداشتن تحریم‌ها یا حتی اجتناب از وضع تحریم‌های جدید هستند یا نه؛ بنابراین تعجبی نداشت که پزشکیان به‌رغم سخنان اولیه‌اش درباره بهبود روابط با غرب، مدت کوتاهی پس از پیروزی با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه گفت‌وگو کرد. رئیس‌جمهوری اصلاح‌طلب ایران به پوتین قول داده که در ماه اکتبر دو طرف یک موافقتنامه همکاری استراتژیک بلندمدت را که سال‌هاست طرفین در حال بحث‌بروری آن هستند به امضا خواهد رسید. زمانی که سخن از بازنگری در رابطه ایران با مسکو به میان می‌آید، پزشکیان فضای مانور چندانی در اختیار ندارد. درخواست برای عادی‌سازی روابط با غرب هر چقدر هم قوی باشد، تهران به احتمال زیاد روابط خود را با مسکو و یکن طی سال‌های آتی تعمیق خواهد کرد.

انتقال انزوا

نتایج انتخابات در ایران چگونه می‌تواند بر موازنه قوای ایران و اسرائیل در منطقه اثر بگذارد

مناظره‌ها و تبلیغات انتخاباتی از آن گشودن درهای ایران به سمت جهان و احیای توازن در روابط خارجی ایران سخن گفته‌بود. به نظر می‌رسد که دولت جدید در ایران به دنبال این باشد تا رابطه آسیب‌دیده ایران با غرب را تا حد ممکن ترمیم کند. ترمیم روابط ایران با غرب می‌تواند حجم انتقادات از ایران را در غرب کاهش دهد و همزمانی این امر با افزایش انتقادات از عملکرد اسرائیل در جنگ غزه، می‌تواند موقعیت ایران را در خاورمیانه بهبود دهد. بسیاری از تحلیل‌گران اسرائیلی معتقدند که تلاش دولت جدید ایران برای بهبود روابط با غرب، می‌تواند به مشکلی برای اسرائیل تبدیل شود. اسرائیل تا پیش از این تمام تلاش خود را به کار برده‌بود که ایران را به عنوان عامل اصلی تنش و مشکلات در خاورمیانه معرفی کند و بار مسئولیت را از دوش خود بردارد. سابقه نشان داده‌است زمانی که دولتی در ایران روی کار بیاید که آمادگی تعامل

تظاهرات‌های ضداسرائیلی در آمریکا متهم کرد و گفت که معترضان باید از خودشان شرم‌سار باشند که در کنار شیطان ایستاده‌اند. این سخنان نتانیاها در جلسه مشترک کنگره آمریکا در شریایی بیان می‌شد که بیش از ۱۳۰ نماینده و سناتور دموکرات، از جمله کامالا هریس، معاون رئیس‌جمهور، رئیس‌سنا و نامزد احتمالی دموکرات‌ها برای انتخابات ریاست‌جمهوری، حاضر به شرکت در سخنرانی او نشده‌بودند. این میزان عدم استقبال از حضور نتانیاها در کنگره نشان می‌داد که حمایت دوحزبی از اسرائیل در آمریکا در پی استمرار ۱۰ ماهه جنگ در غزه، به پایین‌ترین سطح خود در دهه‌های گذشته رسیده‌است. کاهش حمایت از رهبر اسرائیل در آمریکا، با آغاز به کار دولت جدید در ایران همزمان شده‌است. مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور منتخب ایران که از فردا با تنفیذ حکم ریاست‌جمهوری رسماً کار خود را آغاز می‌کند، در

شهاب شهبازی

خبرنگار گروه دیپلماسی

همانگونه که پیش‌بینی می‌شد، محور اصلی سخنرانی بنیامین نتانیاها، نخست‌وزیر اسرائیل در جلسه مشترک کنگره آمریکا، حمله به ایران بود. نتانیاها در این سخنرانی گفت: «در خاورمیانه، محور تروریسم ایران در حال مقابله با اسرائیل، آمریکا و دوستان غربی ما است.» وی تأکید کرد: «برای اینکه نیروهای تمدن پیروز شوند آمریکا و اسرائیل باید در کنار یکدیگر بایستند. چون وقتی ما در کنار هم می‌ایستیم اتفاق ساده‌ای رخ می‌دهد: ما پیروز می‌شویم و آنها شکست می‌خورند.» نتانیاها ایران را به تأمین مالی

رحمن قهرمان‌پور تحلیل‌گر مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «هم‌میهن»:

افزایش اعتبار بین‌المللی ایران به نفع اسرائیل نیست

و ایران هم از این شرایط استفاده می‌کند و به نوعی تلاش می‌کند تا به کشورهای جهان ثابت کند که تصویری که تا پیش از این از سوی تهران از اسرائیل ارائه می‌شد با واقعیت منطبق بود.

تغییر دولت در ایران چه تأثیری روی این موضوع خواهد داشت؟ موضوع روی کار آمدن یک دولت جدید در ایران فرصت مناسبی است. اسرائیل همواره تلاش کرده‌است که از ایران هراسی به نفع خودش استفاده بکند و طبیعتاً هر زمان در ایران دولتی روی کار بود که توانایی برقراری روابط مثبت با کشورهای جهان نداشته‌باشد، ایران هراسی در سطح بین‌المللی گسترش پیدا کرده‌است و اسرائیل از این فرصت استفاده کرده‌است. اگر دولتی در ایران روی کار بیاید که در سطح بین‌المللی موقعیت و اعتبار بیشتری داشته‌باشد، حتماً به نفع اسرائیل نیست.

فکر می‌کنید الان با توجه به چیزهایی که از آقای پزشکیان شنیده‌ایم و رویکردی که در مورد دولت‌شان اعلام کرده‌اند، آیا این موقعیت فراهم هست که بتواند در سطح بین‌المللی از ایران هراسی کم کند؟

تفاوت‌هایی در شرایط جاری منطقه و جهان با دوره‌های گذشته وجود دارد، از جمله اینکه جنگ اوکراین متغیری است که روابط ما را با اروپا وارد تنش و تنش کرده‌است. اما در کنار این روند منفی، واقعه مثبتی که رخ داده‌است، تنش‌زدایی میان ایران و عربستان سعودی است. به نظر من رویکرد آقای پزشکیان در سیاست خارجی حتماً متأثر از این دو مسئله، یعنی تلاش برای بهبود روابط با اروپا و استمرار بهبود روابط با عربستان سعودی خواهد بود. بخشی از پروژه ایران هراسی در دوره‌ای بیشترین خریدار را در همین کشورهای عربی منطقه داشت که با بهبود روابط با کشورهای عربی منطقه و به‌ویژه عادی‌سازی روابط ایران و عربستان سعودی انتظار می‌رود که از شدت ایران هراسی کاسته‌شود. اما در مورد بهبود روابط با غرب و به‌ویژه با اروپا، با توجه به این موضوع که هنوز هیچ تغییری در وضعیت جنگ اوکراین ایجاد نشده‌است، همچنان یک علامت سوال بزرگ است که باید منتظر ماند و دید که عملکرد ایران و میزان تمایل اروپا برای کاهش تنش تا چه اندازه است و تلاش‌های دولت جدید تا چه اندازه می‌تواند اثربخش باشد.

برخی از تحلیل‌گران معتقد بودند که گشایشی که در منطقه میان ایران و اعراب رخ داد، به خاطر این بود که اعراب احساس می‌کردند

راستگرا در اسرائیل حمایت کند، بحران در روابط ایران و اسرائیل تشدید می‌شود و سطح درگیری‌ها افزایش پیدا می‌کند. اما اگر دولتی در آمریکا روی کار باشد که خیلی بنای این نداشته‌باشد که از همه سیاست‌های اسرائیل حمایت کند، آنگاه سطح تنش‌ها هم کاهش پیدا می‌کند. این موضوع در دوره باراک اوباما مشهود بود، یعنی به‌رغم اینکه در آن دوره مانند امروز بنیامین نتانیاها در اسرائیل به‌عنوان نخست‌وزیر بر سر کار بود، اما چون در آن دوره اوباما از سیاست‌های نتانیاها خیلی حمایت نمی‌کرد هم برجام به نتیجه رسید و هم سطح تنش در روابط ایران و اسرائیل کمتر شد.

اخیراً برخی از تحلیل‌گران اسرائیلی به این موضوع اشاره کرده‌اند

که تلاش ایران برای بهبود روابط با غرب می‌تواند به یک مشکل برای اسرائیل تبدیل شود. فکر می‌کنید چنین تحلیلی تا چه اندازه درست باشد؟

بخشی از مشکلات اسرائیل خیلی به ایران ارتباطی ندارد، واقعیت این است که اقدام‌های اسرائیل در غزه نقض صریح قوانین بین‌المللی است. پرونده اسرائیل در دیوان دادگستری بین‌المللی در لاهه و انتقادهای گسترده بین‌المللی از عملکرد اسرائیل در جنگ غزه باعث شده‌است که تصویر و اعتبار اسرائیل خدشه‌دار شود که پژوهشگران اسرائیلی هم عمدتاً به این امر اذعان کرده‌اند. بدتر شدن تصویر اسرائیل در دنیا ارتباط مستقیمی با عملکرد ایران ندارد، البته باعث شده‌است که انتقادهای گسترده‌تری از اسرائیل در سطح بین‌المللی مطرح شود. اقدام‌هایی که اسرائیل در غزه انجام انجام می‌دهد باعث از بین رفتن وجهه اسرائیل شده‌است

رحمن قهرمان‌پور، تحلیل‌گر مسائل بین‌الملل معتقد است که منازعه ایران و اسرائیل بیش از اینکه از نتایج انتخابات در ایران اثر بگیرد، از نتیجه انتخابات پاییز سال جاری در آمریکا اثر خواهد پذیرفت. با این حال او نیز تصریح می‌کند که افزایش اعتبار بین‌المللی ایران در جامعه جهانی کار را برای اسرائیل سخت‌تر می‌کند و تلاش اسرائیل را برای افزایش ایران هراسی در منطقه و غرب پیچیده‌تر خواهد کرد. در ادامه متن کامل گفت‌وگوی «هم‌میهن» را با رحمن قهرمان‌پور، مطالعه می‌کنید.

با توجه به تنش‌ها و درگیری‌های جاری در منطقه غرب آسیا، به‌خصوص درگیری مستقیم ایران و اسرائیل در ماه آوریل، آیا فکر می‌کنید که نتیجه انتخابات ایران و انتخاب مسعود پزشکیان به‌عنوان رئیس‌جمهور ایران، تأثیری بر منازعه جاری میان ایران و اسرائیل خواهد داشت؟

مسائل ایران و اسرائیل به قول روش‌شناس‌ها مسائل ساختاری است و با تغییر دولت‌ها در دو کشور تغییر و تحول چندانی در آن ایجاد نمی‌شود، اینکه تصور کنیم با آمدن یک دولت جدید در ایران ممکن است مسائل میان ایران و اسرائیل حل شود، دور از ذهن است. اما یک متغیر دیگر هم وجود دارد و آن هم دولت آمریکا است که در سیاست خارجی اسرائیل متغیر بسیار تأثیرگذار و مهمی است. مهم‌تر از انتخابات در ایران

مهم این است که در آمریکا چه کسی روی کار می‌آید. معمولاً وقتی در آمریکا دولتی روی کار بیاید که از سیاست‌های دولت‌های

